

Et inkluderende felleskap i barnehagen

Hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage?

Tonje Sandvik

Kandidatnummer: 4015

**Bacheloroppgave
BHBAC3920**

Trondheim, mai 2017

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

I løpet av denne perioden med bachelorskriving har jeg tilegnet meg mye kunnskap om hvordan jobbe med inkludering i en flerkulturell barnehage. Igjennom faglitteraturen, informantene og drøfting tar jeg med meg ny kunnskap inn i arbeidslivet som barnehagelærer. Jeg vil benytte anledningen til å takke mine to veiledere Marianne Schram og Gry Mette D. Haugen for gode faglige råd og god veiledning. Vil også takke mine to informanter som har stilt opp på intervju og delt sine erfaringer og kunnskaper. Uten dere hadde ikke denne bacheloroppgaven blitt til. Jeg vil også benytte anledningen til å takke min kjære Adrian for korrekturlesing og god støtte igjennom hele perioden.

God lesing.

Trondheim, mai 2017.

Tonje Sandvik

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	4
1.2 Valg av problemstilling.....	4
1.3 Begrepsavklaring.....	5
1.4 Oppgavens oppbygging og avgrensning.....	5
2. Teori	5
2.1 Flerkulturell barnehage.....	6
2.2 Inkludering	7
2.3 Fra integrering til inkludering	8
2.4 Trygghet, tilhørighet og felleskap.....	10
2.5 Likeverd og likestilling	11
2.6 Barn har et mangfoldig språk	11
2.7 Foreldresamarbeid.....	13
3. Metode	13
3.1 Valg av metode	14
3.2 Kvalitativ forskningsmetode.....	14
3.3 Dokumentanalyse som metode.....	14
3.4 Intervju som metode.....	15
3.5 Valg av informanter.....	16
3.6 Metodekritikk	17
3.7 Etikk.....	17
3.8 Behandling av data.....	18
4. Presentasjon av funn og drøfting av empiri	18
4.1 Kulturelt mangfold.....	19
4.2 Inkluderende felleskap.....	20
4.3 Trygghet	22
4.4 Foreldresamarbeid og kommunikasjon	23
4.5 Språklig mangfold.....	25
5. Konklusjon i lys av problemstillingen "Hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage?"	26
6. Avslutning	28
7. Referanseliste	30
8. Vedlegg	33
8.1 Samtykkeskjema.....	33
8.2 Intervjuguide 1 – Blåbærtua barnehage	34
8.3 Intervjuguide 2 – Eplehagen barnehage.....	35

1. Innledning

I mitt siste år på veien til å bli barnehagelærer valgte jeg fordypningen "arbeid med barn i et internasjonalt perspektiv". I forbindelse med det har jeg nylig vært tre måneder i Tanzania hvor jeg hadde praksisperioden min. I løpet av oppholdet fikk jeg kjenne på det å være ny i et samfunn og ikke kunne språket, dette synes jeg var svært spennende og ønsker å lære mer om temaet. Valgte derfor å skrive bachelor om temaet inkluderende felleskap. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at andelen flerspråklige barn stiger. I 2017 var det 48 700 flerspråklige barn i barnehager i Norge. Totalt er 17% av barna i norske barnehager minoritetsspråklige (Pløger, 2018). Jeg har benyttet meg av relevant teori knyttet til tema i denne bacheloroppgaven.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Da jeg skulle finne ut hva jeg skulle forske på i bacheloroppgaven min begynte jeg å tenke på hva som interesserer meg og hva jeg ønsket med oppgaven. Siden jeg kommer fra en liten øy i havgapet med få innbyggere, hvor det de siste 10 årene har vært en stor tilflytning av flerspråklige barn og voksne, valgte jeg å skrive om inkludering i barnehagen. Jeg valgte også å gå fordypningen "arbeid med barn i et internasjonalt perspektiv" fordi dette er en fordypning som gir meg kunnskap som er relevant for hjemkommunen min. Jeg har i løpet av disse tre årene på Dronning Maud interessert meg for hvordan barnehagene arbeider for å skape et inkluderende felleskap, og valgte derfor å skrive bacheloroppgave ut ifra dette temaet.

1.2 Valg av problemstilling

Å velge problemstilling var ikke lett, jeg bestemte meg tidlig for at jeg ville skrive om inkludering. Ut ifra denne interessen og ønske om å lære mer om dette temaet ble problemstillingen:

Hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage?

1.3 Begrepsavklaring

Siden jeg bruker begrepene inkluderende felleskap og flerkulturell barnehage i denne oppgaven, ser jeg det som relevant å forklare begrepene.

Begrepet inkluderende felleskap gis ofte ulike betydninger. Rammeplanen beskriver begrepet inkluderende felleskap slik: Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i felleskapet (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12).

Sand beskriver begrepet flerkulturell barnehage slik: Han sier at det går ut på at det går barn med ulik språk – og kulturbakgrunn i barnehagen. Han sier at vi karakteriserer barnehagen som «flerkulturell» fordi det går minoritetsspråklige barn der (Sand, 2016, s. 45). Spernes og Hatlem definerer begrepet slik; En flerkulturell barnehage brukes ofte om barnehager med en viss prosentandel barn med innvandrerbakgrunn (Spernes & Hatlem, 2013, s. 65).

1.4 Oppgavens oppbygging og avgrensning

Oppgaven er bygd opp med en teoridel, metodedel, funn- og drøftings del og konklusjon. Teoridelen inneholder relevant teori til problemstillingen "hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage". I metodedelen vil jeg presentere metodene jeg brukte for å samle inn datamaterialet. I funn kapittelet har jeg presentert Olga og Turids erfaringer, pedagogiske praksiser og drøftet dette knyttet til relevant teori. Jeg avslutter oppgaven med en konklusjon knyttet til valgt problemstilling.

2. Teori

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere relevant teori som senere vil bli brukt til å drøfte de empiriske funnene. Det er teorier jeg mener er relevante i forhold til mitt tema, og som jeg mener kan belyse min problemstilling, "hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage". Jeg har delt opp teorikapittelet i sju underkapitler: «Flerkulturell barnehage», «inkludering», «fra integrering til inkludering», «trygghet, tilhørighet og felleskap», «likeverd og likestilling», «barn har et mangfoldig språk» og til slutt «foreldresamarbeid».

2.1 Flerkulturell barnehage

I lys av min problemstilling finner jeg det interessant å skrive om en flerkulturell barnehage. I rammeplanen står det at barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12).

Sand skriver at betydningen for begrepet en flerkulturell barnehage er at det går barn med ulike språk – og kulturbakgrunn i barnehagen, dette er en beskrivende måte å bruke begrepet på. Vi karakteriserer barnehagen som «flerkulturell» fordi det går minoritetsspråklige barn der (Sand, 2016, s. 45). Bruker man begrepet normativt, vil det handle om barnehagens pedagogikk, og hvorvidt planer og praksiser har et flerkulturelt innhold som er tilpasset den gruppa som går i barnehagen (Sand, 2016, s. 45). Hauge (2007) skriver at en flerkulturell barnehage er ikke noe barnehagen er, men noe barnehagen gjør. Den flerkulturelle barnehagen er dynamisk, ikke statisk. For at en barnehage skal bli flerkulturell må de endre pedagogisk teori og praksis (Spernes & Hatlem, 2013, s. 67). Personalet må ivareta mangfoldet, og fellesskapet skal romme alle. Gjennom tilrettelegging og klar ledelse blir ulike behov ivaretatt som en naturlig og selvfølgelig del av barnehagenes daglige virksomhet (Spernes & Hatlem, 2013, s. 65). I en flerkulturell barnehage tar personalet og ledelsen utgangspunkt i barnas språklige, kulturelle og religiøse bakgrunn, som grunnlag for barnehagens pedagogiske innhold, arbeidsmåter og organisering. For å synliggjøre mangfoldet som er i barnegruppa er det viktig at barnehagen har fokus på mangfold og at det er til stede i hverdagen, slik vil dette bli noe som barna kan gjenkjenne i det daglige (Gjervan, Andersen & Bleka, 2014, s. 147). Når personalet har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet kan det bidra til inkludering og forebygging av diskriminering mellom barna. Den flerkulturelle barnehagen kan da bli til et felleskap der alle er inkludert (Gjervan, 2006, s. 19).

Norge har blitt mer språklig og kulturelt sammensatt. Ulike språk, religioner, skikker og tradisjoner er blitt mer synlig gjennom den innvandringen som har skjedd de siste årene. Begrepet «kultur» brukes ofte, spesielt når majoriteten snakker om andre mennesker. Handlinger, skikker, tradisjoner og atferd forklares og forsås ofte som et resultat av kultur

(Sand, 2016, s. 46). Antropologen Thomas Hylland Eriksen hevder at kultur er det som gjør kommunikasjon mulig (Eriksen, 2014, s. 48).

Vi kan bruke kulturbegrepet på to forskjellige måter. Den første måten å bruke kulturbegrepet på kalles et *normativt kulturbegrep*. Det handler om at vi snakker om kultur i forbindelse med kunst og ulike kunstformer som opera, teater og billedkunst (Sand, 2016, s. 46). Den andre måten begrepet brukes på, er når en snakker om «fremmede kulturer». Denne måten å bruke begrepet på er hentet fra sosialantropologien og er et fagbegrep eller et vitenskapelig begrep. Dette begrepet er vidt og beskrivende, og brukes for å si noe om en gruppe menneskers skikker, tradisjoner og levemåter (Sand, 2016, s. 46). Felles språk, felles erfaringer, felles kunnskaper og felles verdier er viktige elementer i kulturelle felleskap (Eriksen, 2014, s. 48).

I en flerkulturell barnehage må barnas ulike kunnskaper og erfaringer få konsekvenser for valg av temaer og innhold for ulike aktiviteter i barnas hverdag (Gjervan, Andersen & Bleka, 2014, s. 139). Temaene som det arbeides med i barnehagene danner ofte utgangspunktet for innholdet i samlingsstunden og ulike aktiviteter. Det må legges til rette for temaer og et konkret innhold som gir både identitetsbekreftelse, perspektivutvidelse og inkludering for alle barn (Gjervan, Andersen & Bleka, 2014, s. 139). Ved å benytte eventyr og sangtradisjoner fra barnas familiebakgrunn kan barna oppleve at det de opplever hjemme er verdifullt og gjøres gyldig i barnehagen (Gjervan, Andersen & Bleka, 2014, s. 139).

2.2 Inkludering

Det er viktig for meg å ha fokus på begrepet inkludering når jeg skal undersøke hvordan barnehagene arbeider med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage. Det er derfor viktig å lese datamaterialet i lys av dette. Det står skrevet i rammeplanen at barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12).

Nilsen skriver at begrepet inkludering brukes blant annet i sentrale dokumenter fra internasjonale organisasjoner, og dreier seg i stor grad om at skoler og barnehager utvikler seg slik at de skaper et felleskap som møter mangfoldet (Nilsen, 2017, s. 16). I rammeplanen står det:

“Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaring og synliggjøre verdien av felleskapet. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barns nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i felleskapet (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 11-12).”

Arnesen skriver at det finnes ingen universell standard for hva som menes med å være inkludert, og hva det betyr å delta på en tilstrekkelig måte, verken sett ut fra individets eller samfunnets synspunkt (Arnesen, 2017, s. 27). Inkludering stiller ikke krav til barnets evne til å tilpasse seg den eksisterende barnehage, men utfordre barnehagens evne til å tilpasse seg de eksisterende behovene hos alle barn. Inkludering får som konsekvens at barnehagen preges av en svært heterogen barnegruppe. En inkluderende opplæring er avhengig av at en ser forskjellighet og stor spredning i evner og forutsetninger som det som institusjoner skal romme og møte. Alle skal møtes ut fra de behovene for støtte som de har. Det fordrer at det er til stede en romslighet i struktur og innhold og en kompetanse som gjør det mulig å møte slike behov (Nilsen, 2017, s. 23).

2.3 Fra integrering til inkludering

Inkludering er en stor del problemstillingen jeg har valgt. Ser det derfor som viktig å lese teorien jeg har valgt ut i lys av utviklingen av begrepet. Selv om begrepet inkludering nå er innført, brukte man før begrepet integrering. I det norske dokumentet NOU 39:1972 *Førskoler* ble integrering introdusert. I dokumentet tas det til orde for integrering av funksjonshemmede barn i det som ble oppfattet som et normalmiljø (Korsvold, 2011, s. 13). Nytt fra 1970 – årene var at funksjonshemmede barn skulle komme først i køen, siden antall barnehageplasser var begrenset. Videre i disse årene ble termen integrering utvidet til å gjelde også andre grupper en funksjonshemmede barn, nemlig barn med innvandrerbakgrunn (Korsvold, 2011, s. 13). I Stortingsmelding ved inngangen til år 2000, St.meld. nr. 27 (1999-2000) *Barnehager til beste for barn og foreldre*, brukte de fortsatt begrepet integrering.

Verken begrepet inkludering eller inkluderende forekommer i denne stadsmeldingen. I st.meld. nr. 41 *Kvalitet i barnehagen* i 2009 derimot er begrepet inkludering dominerende. I dokumentet illustrerer de problematikken rundt dagens inkludering (Korsvold, 2011, s. 13). Begrepet inkludering refereres til flere ganger, og brukes blant annet til å identifisere forestillinger om hvem som i dag utgjør minoritetsgrupper av barn i barnehagen (Korsvold, 2011, s. 13). Inkluderingsbegrepet retter seg i større grad mot hvordan selve miljøet eller felleskapet av barn og voksne i barnehagen fungerer (Korsvold, 2011, s. 13).

I 1970 – årene var integreringsbegrepet knyttet til barn med det vi i dag betegner som funksjonsnedsettelse. Inkluderings begrepet retter sitt fokus mer mot selve prosessene ved inkludering/ekskludering. Mens integreringsbegrepet satte søkelyset på barn med funksjonsnedsettelse som skulle inn i felleskapet for å skape en helhet, inkludering retter seg i større grad mot hvordan selve miljøet eller fellesskapet av barn og voksne i barnehagen fungerer (Korsvold, 2011, s. 13).

Det har tidligere vært vanlig å fremme en distinksjon mellom begrepene integrering og inkludering. Uansett om begrepenes historie har fulgt ulikt spor. Begrepene integrering og inkludering utgjør sammen en utvikling av ideer om rettigheter, sosial rettferdighet og solidaritet med hensyn til sårbare og marginaliserte grupper opp gjennom vår historie (Arnesen, 2017, s. 20).

Det er viktig for meg å ha fokus på mangfoldbegrepet når jeg skal utforske hvordan barnehagene arbeider med å skape et inkluderende felleskap. Mangfoldbegrepet, med sin vektlegging av forskjellighet, har i dag stor retorisk kraft på linje med inkluderingsbegrepet. Mangfolddiskursen er en dominerende diskurs. I følge Foucault (1980) er det ulike måter å forstå begrepet diskurs på, men én måte å forstå begrepet på i denne sammenhengen er, en måte å italesette og forstå verden på (Korsvold, 2011, s. 17). Mangfold brukes som et beskrivende begrep som dekker fenomener som har status som varierende eller forskjellig. En sammensatt befolkning har blant annet bakgrunn i større etnisk mangfold, men også at den etniske norske befolkningen oppfattes som mer mangfoldig enn tidligere (Korsvold, 2011, s. 17).

2.4 Trygghet, tilhørighet og felleskap

Trygghet, tilhørighet og felleskap er et spennende aspekt knyttet til problemstillingen min "hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage", og det jeg spurte informantene om under intervjuet. Sosialantropologen Marianne Gullestad hevder at mens skillelinjene mellom ulike samfunnsklasser er blitt mer utydelige, er skillelinjene på begrepsplanet «oss» og «innvandrere» blitt tydeligere (Winje, 2017, s. 19). Gullestad mener at årsaken er en dominerende forestilling om Norge som etnisk nasjon. Det innebærer at territorium og slektskap knyttes tett sammen og resulterer i at «innvandrere» betraktes som ikke-tilhørende (Gullestad 2002). Faglitteraturen skiller mellom *ethnos* og *demos*. Ethnos begrepet legger vekt på nasjonens felles historie, forfedre og kulturelle tradisjoner. Imens demos inkluderer hele befolkningen (Winje, 2017, s. 19). Norge har en demosbasert politikk, der medlemmene i samfunnet har tilgang til de samme rettighetene: ikke bare de som er fullverdige statsborgere, men også «innvandrere» som har fått bosettingstillatelse (Fajersson og Thun 2016 , 2015) (Winje, 2017, s. 19).

Det er derfor viktig å tenke på trygghet, tilhørighet og felleskap i inkluderingsprosessen. Begrepet trygghet er ikke uproblematisk. Det norske begrepet *trygghet* overlapper med både *security* og *safety*. Det finnes mange måter å være trygg på. Man kan være trygg på seg selv, trygg når man går ute alene, trygg i trafikken, trygg på sine venner osv. I dagens samfunn er det en sterk enighet om at barnehagen er et viktig satsningsområde for integrering og sosialisering, derfor er det viktig at personalet har kompetanse og kunnskap til å ta imot alle barn til enhver tid. Det er viktig at barna møter voksne de kan føle seg trygge på og bli inkludert i barnegruppen (Pløger, 2018).

Aarre og Blom skriver i boka *Samfunnet i barnehagen og barnehagen i samfunnet* at barnehagen er en viktig møteplass i et flerkulturelt samfunn og et sentralt middel i norsk integreringspolitikk. Minoritetsbarn skal få utvikle sin kultur i barnehagen, samtidig som de skal bli kjent med norsk språk og kultur og bli en del av et inkluderende flerkulturelt felleskap (Aarre & Blom, 2012, s. 150). I følge barnehageloven og rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2006, 2010) skal barnehagen ta hensyn til barnas etniske og kulturelle bakgrunn. Alle barn skal bli møtt med respekt, og barnehagen skal støtte det enkelte barn ut fra barnets egne kulturelle og individuelle forutsetninger (Aarre & Blom, 2012, s. 150).

Identitet er en ekstern side som handler om hvordan vi tror at andre opplever oss. Identiteten er ikke statisk. Den gjenskapes, omformes og utvides i takt med menneskets stadig nye erfaringer med omverdenen. Identiteten er mangfoldig, den er kontekstuell, stedlig og situasjonell (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 29). Identitet står sterkt sammensatt med tilhørighet. For å gi gode tilhørighetsprosesser krever det at personalet kjenner barnet. Dette fordrer kjennskap til barnets opprinnelige kultur, men også hva barnet kan, er flink til og interessert i, gjerne uavhengig av kultur. Å vise omsorg igjennom tilhørighetsopplevelser innebærer å ha bevissthet om hva som bør læres, og hvordan det bør læres (Glaser, Størksen & Drugli, 2018, s. 271).

2.5 Likeverd og likestilling

I lys av problemstillingen og begrepet inkludering kommer likeverd og likestilling fram, dette er derfor et spennende aspekt knyttet til problemstillingen. I rammeplanen står det at barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12).

Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppsummert til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle likeverd og likestilling (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12).

2.6 Barn har et mangfoldig språk

Språk er et aspekt som jeg mener er viktig å jobbe med når man skal skape et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage. Mange barn opplever at morsmålet de bruker hjemme er et annet språk et det som brukes i samfunnet. Disse barna blir tospråklige – eller flerspråklige. Det er flere mennesker på jorda som er flerspråklige enn som er enspråklige (Høigård, 2013, s. 195). Flerspråklighet er en ressurs for det enkelte barnet, for barnehagen og for samfunnet. Det er avgjørende i hvilken grad barnehagen ivaretar denne ressursen. Barnehagen må være en arena for flere språk, der barns ulike språklige kompetanser verdsettes (NAFO &

Kunnskapsdepartementet, 2010). I rammeplanen understreker de at personalet i barnehagen "må vise forståelse for betydningen av barns morsmål"(KD 2006a:35). Det vil si at de ansatte i barnehagen skal anerkjenne barns ulike morsmål og aktivt støtte barna i å videreutvikle disse. Språk er nært knyttet til barns identitet og kulturelle tilhørighet. Ved å ikke anerkjenne barnets morsmål, kan man heller ikke anerkjenne barnets identitet og tilhørighet (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Nelson Mandela sa en gang: "Hvis du snakker til en mann på et språk som han forstår, går det til hodet hans. Hvis du snakker til ham på hans eget språk, så går det til hjertet hans.". Man kommuniserer da "jeg forstår at du har en kultur og en identitet som eksisterer utenom meg. Jeg ser deg som et menneske" (Salole, 2018, s. 313).

Det er viktig for barna at deres morsmålkompetanse blir gjort tydelig i barnehagen, selv om de andre ikke deler deres morsmål. Andres interesse og positive nysgjerrighet for morsmålet kan bidra til å gi barnet positiv selvopplevelse og identitetsbekreftelse (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Det er personalet i barnehagen sitt ansvar å ivareta det språklige mangfoldet blant barn og voksne (Gjervan, Andersen og Bleka 2006). Ved å tilrettelegge med utgangspunkt i flerkulturelle perspektiver kan personalet bidra til å gjøre barnehagen mer åpen for forskjellighet og skape gode læringssituasjoner (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Barn lærer språk i aktivt samspill med omgivelsene (Palsdottir, 2008, s. 42).

Når vi skal lytte til barnet, må vi lytte til alle de uttrykkene barnet kommer med, både det verbale og ikke – verbale. Før barnet får talespråk må vi tolke barnets totale kommunikasjon: muskelspenning, ansiktsuttrykk, retning for oppmerksomhet og stemmeleie. På grunnlag av disse uttrykkene gjør vi det vi tror barnet mener (Askland, 2013, s. 31-32). Det er også viktig at barna har begrepsforståelse. Sandvik og Spurkland (2009) skriver at hensikten med konkretisering er at barna lettere skal forstå begrepene og få førstehåndserfaring med dem. Når vi konkretiserer innholdet i for eksempel en bok eller et eventyr, benytter vi en språkmetodisk retning som kalles "direkte metode" (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Typisk for denne språkmetodiske retningen er å "flytte verden inn i klasserommet" slik at barna lettere skal forstå begrepene og få førstehåndserfaring med dem. Det er når ord settes inn og oppleves i en sammenheng at de læres og forstås best (Ibid: 73) (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010).

2.7 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid er også et viktig aspekt knyttet til problemstillingen min, "hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage". Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling, jf. Barnehageloven § 1 (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 22). Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeid og god dialog med foreldre. Foreldresamarbeidet skal skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 22). Ingrid Bø (2002) hevder at foreldre trenger å oppleve mening, ha innflytelse og få støtte i kontakten med barnehagen og skolen. Det er også viktig at foreldrene har en positiv oppfatning av seg selv som foreldre, og av barnet nå og fremover i tid (Becher, 2006, s. 55). For å sikre alle foreldre rett til deltakelse og reell medvirkning skal barnehagen sørge for tolk til foreldre som ikke behersker norsk språk. Planer og beskjeder bør også vurderes om de skal oversettes skriftlig eller muntlig på ulike språk (Gjervan, 2006, s. 48).

3. Metode

Metoden vi bruker forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe kunnskap. Sosiologen Vilhelm Aubert sier at metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Dallan, 2012, s. 111). Metoden er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Metoden hjelper oss også med å samle inn data, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dallan, 2012, s. 112). Vi deler metode i to begreper. Den første er kvantitativ metode, den har fordelen at den gir data i form av målbare enheter. Tallene gir oss muligheter til å foreta regneoperasjoner (Dallan, 2017, s. 112). Den kvalitative metoden fanger opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle. Både kvalitativ og kvantitativ er orienterte metoder som bidrar på hver sin måte til en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler (Dallan, 2017, s. 112).

3.1 Valg av metode

Når jeg skulle velge metode måtte jeg tenke på hva som er mest egnet til å gi svar på problemstillingen jeg hadde valgt. Jeg måtte også tenke på hva som var gunstig med tanke på tiden jeg hadde til rådighet og omfang på oppgaven. Jeg valgte da dybdeintervju, som også blir kalt intensive intervjuer. Det er en kvalitativ datainnsamlingsmetode, hvor datainnsamlingen skjer ved at vi intervjuer en person om gangen om et nærmere definert problem. Formålet er å få informantenes perspektiver på et bestemt fenomen eller situasjon (Sander, 2017). Jeg valgte kvalitativ forskningsmetode for å gå i dybden og forstå informanten bedre. Postholm sier at å forske kvalitativt innebærer å forstå deltakerens perspektiv (Postholm, 2010, s. 17).

3.2 Kvalitativ forskningsmetode

Utviklingen av kvalitativ forskning startet på slutten av 1700-tallet. Kvalitativ forskning og dens overbyggende perspektiver har utviklet seg ut fra en interesse for livene og tradisjonene til folk i samfunnet som har hatt liten eller ingen stemme (Postholm, 2010, s. 18).

Den tyske historikeren og sosialfilosofen Wilhelm Dilthey (1833-1911) argumenterte for at metodene innenfor sosialvitenskapen skulle være hermeneutiske. Det innebærer å få en dypere forståelse. Da foregår det en toveis interaksjon mellom de enkelte delene og helheten dannes slik at de ulike delene av teksten og dels helhet blir brakt sammen, og på den måten avdekkes en dypere forståelse av det som blir studert (Dilthey 1969) (Postholm, 2010, s. 19-20).

3.3 Dokumentanalyse som metode

Jeg har valgt å gjøre en dokumentanalyse av barnehagens årsplan. Dette fordi denne dokumentanalysen gir et annet perspektiv og sikrer svarene fra intervjuet, men også fordi den forteller meg konkret hvordan barnehagen jobber med de ulike temaene, og vil dermed gi en annen fremstilling av problemstillingen. Dokumentanalyse er en kvalitativ forskningsmetode og studier av dokumenter skiller seg fra data forskeren har samlet inn, ved at dokumentene er skrevet for et annet formål enn det forskeren skal bruke dem til (Thagaard, 2016, s. 59). Ordet dokument gir assosiasjoner til offentlige skrifter. Scott (1990:10-18) argumenterer for å benytte betegnelsen dokument om all slags skriftlige kilder som er tilgjengelige for forskerens

analyser (Thagaard, 2016, s. 59). Når jeg skulle skrive en dokumentanalyse lagde jeg et dokument på datamaskinen av det jeg fant mest interessant i barnehagens årsplan, og så etter begreper og setninger som var relevant for min bacheloroppgave. Jeg lette etter begreper som inkludering, trygghet, språk osv. Når jeg hadde skrevet ned det som kunne gi meg svar på problemstillingen skrev jeg dokumentanalysen ut, slik at jeg hadde den lett tilgjengelig når jeg skulle skrive funn og drøftings kapittelet.

3.4 Intervju som metode

Jeg valgte å bruke intervju som metode. Fontana og Frey (1994/2000) bruker betegnelsen *strukturert intervju* om det planlagte, formelle intervjuet. Da stiller intervjueren alle respondentene de samme spørsmål, utformet i forkant av intervjuet (Postholm, 2010, s. 69). Kvale og Brinkmann (2009, s. 37) sier at intervjueren og den som blir intervjuet er sammen om å produsere kunnskap. Det er da intervjukunnskapen produseres (Dallan, 2017, s. 151). Som forberedelse til intervjuet hadde jeg på forhånd laget en intervjuguide som jeg fikk godkjent av mine to veiledere. I intervjuguiden tok jeg utgangspunkt i barnehagens årsplan som jeg også skal skrive dokumentanalyse om. Dallan skriver at intervjuguiden skal lede oss gjennom intervjuet. Det er samtaleformen, det å skape kunnskap gjennom intervjuprosessen, som kjennetegner det kvalitative intervjuet (Dallan, 2017, s. 167). Intervjuguiden inneholder forslag til rekkefølgen av temaene intervjueren søker kunnskaper om. Det dramaturgiske aspektet ved oppbyggingen av en intervjuguide retter seg mot utviklingen av det emosjonelle nivået i løpet av intervjuet (Thagaard, 2016, s. 110). Jeg hadde på forhånd av intervjuene nøye planlagt hvordan jeg skulle gjennomføre intervjuet. I starten av intervjuet spurte jeg informanten om hun kunne presentere seg selv med utdanning, erfaringer, barnegruppa og personalgruppa. Jeg presenterte også kort tema for intervjuet og at dette var noe jeg skulle utarbeide til en bacheloroppgave. Jeg tok lydopptak med en båndopptaker under intervjuet, som jeg transkriberte snarest. Under intervjuet stilte jeg informanten spørsmål som jeg hadde planlagt, jeg stilte også oppfølgingsspørsmål dersom det var noe jeg ville vite/høre mer om. Jeg var under intervjuet og i prosessen svært opptatt med anonymisering og taushetsplikt.

3.5 Valg av informanter

Dallan skriver at valget av intervjupersoner avhenger av hva man ønsker å vite noe om. Ved å velge personer med bestemte kunnskaper eller erfaringer, gjør man et *strategisk valg* (Dallan, 2017, s. 163). Jeg opplevde at det var krevende å finne tak i informanter, flere av barnehagene jeg tok kontakt med svarte verken på telefon eller mail. Til slutt fikk jeg tak i noen barnehager. Jeg valgte da å intervju to pedagogiske ledere fra to ulike barnehager. Den ene informanten jobber i en barnehage i en av Norges største byer og den andre informanten jobber i en barnehage på kysten. Jeg valgte disse informantene siden den barnehagen i byen har mange flerspråklige barn, og den andre barnehagen valgte jeg fordi de kaller seg en flerkulturell barnehage. Av den grunn har begge to god kunnskap om en flerkulturell barnehage. På den måten kan det sies å være et strategisk valg (Dallan, 2017, s. 163). I denne oppgaven har jeg valgt å erstatte informantens navn med fiktive navn, da har jeg valgt å kalle intervjuperson 1 for Turid og intervjuperson 2 for Olga. Siden jeg i denne bacheloroppgaven skriver om barnehagene og har tatt utgangspunkt i barnehagenes årsplan i intervjuguiden har jeg også valgt å gi barnehagene fiktive navn. Barnehage 1 har fått navnet Blåbærtua barnehage og barnehage 2 Eplehagen barnehage. Turid er pedagogisk leder på en storbarnsavdeling med 20 - 30 barn. Hun har lang erfaring med å jobbe i barnehage og har jobbet i Blåbærtua barnehage siden hun sluttet skolegangen. Som mange som jobber i barnehage har også Turid etterutdanning i både rådgivning og spesialpedagogikk. Olga er godt voksen og har lang arbeidserfaring fra barnehageyrket i Eplehagen barnehage, for noen år siden tok hun barnehagelærer utdanning å ble pedagogisk leder for 15 - 20 barn på en storbarnsavdeling. Blant disse barna er den store majoriteten av barna flerspråklig.

Jeg tok kontakt med barnehagene jeg ønsket å intervju ved å sende de en invitasjon på mail. Begge to ville delta og vi avtalte tidspunkt for intervju. Jeg valgte å ikke sende informantene intervjuguide på forhånd, dette gjorde jeg fordi jeg tror det er en ulempe, da formulerer informanten svar de tror jeg vil høre. I ettertid av intervjuene tenker jeg at jeg skulle sendt informanten informasjon om temaene jeg skulle ta opp i intervjuet slik at informanten har kunne forberedt seg litt, men ikke spesifikk.

3.6 Metodekritikk

Silverman fremhever troverdighet når det gjelder vurdering av forskningen. Han mener at reliabilitet og validitet er sentrale begreper i diskusjoner av forskningens troverdighet (Thagaard, 2016, s. 201-202). Reliabilitet handler om en annen forsker som anvender de samme metodene, ville komme frem til samme resultat som meg (Thagaard, 2016, s. 202). Forberedelsene, gjennomføringene og analyseringen er en viktig prosess for reliabiliteten, da en annen forsker får en beskrivelse av hvordan jeg har gjennomført forskningen. Samtidig er dette en liten kvalitativ undersøkelse. Det at jeg velger informanter jeg ikke har kjennskap til vil være med å gi meg mer utfyllende svar på problemstillingen og mer datamaterialet. Som nevnt tidligere så bestemte jeg meg for å ikke sende informantene intervjuguide på forhånd fordi jeg tenkte da at de ville svare det jeg ville høre. I ettertid av intervjuene tenker jeg at jeg skulle ha sendt informantene en oversikt over de temaene vi skulle snakke om i intervjuet slik at informanten kunne forberedt seg litt.

Validitet er knyttet til tolkning av data. Validitet handler om gyldighet av de tolkninger forskeren kommer frem til (Thagaard, 2016, s. 204). Siden jeg valgte å bruke intervju som metode, var det hensiktsmessig for meg å bruke flere informanter for å få svar på problemstillingen. For å øke reliabiliteten og validiteten valgte jeg å bruke metodetriangulering, som innebærer en kombinasjon av flere modeller (Larsen, 2007, s. 27). Jeg valgte som nevnt tidligere dokumentanalyse og intervju, dette for å belyse problemstillingen fra ulike ståsted og for å få et bredere datamaterialet.

3.7 Etikk

Før intervjuet startet ga jeg mine to informanter et samtykkeskjema, som er en forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet til bacheloroppgaven. Utgangspunktet for ethvert forskningsprosjekt er prinsippet om at forskeren må ha deltakerens informerte samtykke (Thagaard, 2016, s. 26). Samtykkeskjemaet inneholder informasjon om tema jeg har valgt for oppgaven, den daværende problemstillingen og kort om bakgrunnen min. Jeg beskrev hvilke metoder jeg skulle bruke for å få svar på valgt problemstilling og varighet på intervjuet. Samt at informantene ble opplyst om lydopptak av intervjuet. Da var jeg svært tydelig på å fortelle informantene at jeg skulle behandle materialet fortrolig og det ville bli skrevet ut i

anonymisert form og slettet, og at det ikke ville være mulig å gjenkjenne informanten eller den barnehagen de jobber i. Jeg fortalte at det er en frivillig prosess og at informanten kunne trekke seg når som helst. Videre skrev jeg både navn og kontaktinformasjon på både meg og mine to veiledere. Dette samtykkeskjemaet er vedlagt som vedlegg (Se vedlegg 1).

3.8 Behandling av data

I et kvalitativt forskningsprosjekt er vi avhengige av å komme i kontakt med mennesker. Da er det spesielt viktig å sikre intervjupersonens personvern og anonymitet. I *lov om behandling av personopplysninger (2000)* § 1 står det at loven skal bidra til at personopplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personvern hensyn, herunder behovet for personlig integritet, privatlivets fred og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger (Personopplysningsloven, 2000, § 1). Jeg har derfor vært bevisst på hvordan jeg ivaretar intervjupersonenes personvern og anonymitet i løpet av denne prosessen. Det gjorde jeg ved å transkriberte intervjuet snarest og var svært påpasselig med anonymisering. Jeg skrev transkriberingen på eget dokument som jeg senere skrev ut. Når jeg hadde skrevet ut funnene tok jeg en markeringstusj og markerte det jeg syntes var mest interessant for denne bacheloroppgaven. Senere lagde jeg meg noen hoved overskrifter og skrev funnene i stikkordsform under, som en slags koding. Før jeg gikk nøye gjennom stikkordene og fulgte med at alt jeg ønsket skulle være med, var med. Stikkordene utarbeidet jeg senere til det som er funn- og drøftings kapittelet.

4. Presentasjon av funn og drøfting av empiri

Mitt teoretiske ståsted ble presentert tidligere i oppgaven. Jeg vil i denne delen av oppgaven se nærmere på og presentere min empiri. Dokumentanalysen og informantens uttalelser fra intervjuet går om hverandre. Som nevnt tidligere er problemstillingen min som følgende: «Hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage?». Jeg har valgt å bygge opp kapittelet etter funn som har samme innhold for å få struktur på kapittelet. Med utgangspunkt i funnene er kapittelet delt inn i følgende fem underkapitler: «Trygghet og felleskap», «inkluderende felleskap», «kulturelt mangfold», «foreldresamarbeid og kommunikasjon» og til slutt «språklig mangfold».

4.1 Kulturelt mangfold

Da jeg spurte Turid om hva hun legger i begrepet kulturelt mangfold svarte hun:

“Begrepet kulturelt mangfold e et stort begrep og innebærer at man skal ha toleranse og at man lær av andres kultur. Æ ønske at barna ska bli interessert i å lær om andre sin kultur. Lære at vi e like verdifull og at alle ska få lov til å vær en del av et felleskap uansett hvor og hvilken kultur man kjæm fra”
(Informant 1 – Turid).”

Dette gjenspeiler også det som står i barnehagens årsplan, at de ønsker at barna skal være trygge nok til å være nysgjerrige på livet rundt seg og finne sin plass i det store felleskapet. Dette samsvarer med måten Foucault beskriver mangfolddiskursen på: En måte å italesette og forstå verden på (Korsvold, 2011, s. 17). I dag oppfattes den etniske norske befolkningen som mer mangfoldig enn tidligere (Korsvold, 2011, s. 17). Dette grunnet det store fokuset på mangfoldet i samfunnet, men også enkeltindividets engasjement for temaet.

Jeg spurte også Olga om hva hun legger i begrepet kulturelt mangfold. Olga mener det er viktig å ta vare på det kulturelle mangfoldet, at vi ikke setter en strek over alt fordi vi er norsk. Men at vi bruker det som de ulike kulturene kan gi oss. Nedenfor vil du lese en praksisfortelling fra intervjuet med Olga.

Praksisfortelling fra intervju – Tegnesituasjon

“Ei jente satt rundt bordet på avdelingen og tegnet, og plutselig sa hun “kan du send mæ hudfarge?”. Da svarte æ: “Ja, koss hudfarge vill du ha da?”.

Jenta tenkte seg da lenge om før hun sier “nei, æ vill ha lyse brun”.

(Informant 2 – Olga).

Denne praksisfortellingen beskriver Olgas bevissthet over mangfoldet og barnehagens normative pedagogikk som understreket i Sand (Sand, 2016, s. 45). Olga er tydelig på mangfoldet når hun spør jenta hvilken hudfarge hun mener, dette kommer tydelig frem både i intervjuet og i barnehagens årsplan hvor de har et eget avsnitt med mangfold. Olga får i denne situasjonen skillelinjene på begrepsplanet «oss» og «innvandrere» til å bli mer utydelige (Winje, 2017, s. 19). For å synliggjøre mangfold er det viktig at mangfold er til stede i hverdagen slik at dette blir noe som barna kan gjenkjenne i det daglige (Gjervan, Andersen &

Bleka, 2014, s. 147). En flerkulturell barnehage skal ta barnas ulike kunnskaper og erfaringer i valg av tema og innhold for ulike aktiviteter i barnas hverdag (Gjervan, Andersen & Bleka, 2014, s.139). En sammensatt befolkning har bakgrunn i større etnisk mangfold, også den etniske norske befolkningen oppfattes som mer mangfoldig nå enn tidligere (Korsvold, 2011, s. 17).

4.2 Inkluderende felleskap

Turid forteller at avdelingen bruker å ha en internasjonal periode i løpet av høsten, de siste årene har de hatt fokus på rettigheter, heretter kalt barnekonvensjonen i denne perioden. Da lærer barna at alle har rettigheter, de har sett rettighetsfilmer og hatt opplegg rundt det. De reflekterer rundt at alle har rett til hvile, fritid og lek. Turid forteller at de inkluderer foreldrene i denne perioden fordi det står i årsplanen deres at barna skal lære seg å telle til fem på ulike språk. Da drar de på "flyreise" til de landene barna kommer fra, og snakker om flagg, nasjonalmat og eventuelle ting som kjennetegner det landet. Dette gjenspeiler også det som står i årsplanen til Blåbærtua barnehage, hvor det står at de skal skape et felleskap der barna får oppleve å bli inkludert og å kunne inkludere andre.

Ved å jobbe med inkludering på denne måten møter felleskapet mangfoldet i barnegruppa slik Nilsen beskriver begrepet (Nilsen, 2017, s. 16). Arnesen mener inkludering ikke stiller krav til barnets evne til å tilpasse seg, men utfordre barnehagens evne til å tilpasse seg de eksisterende behovene hos alle barn (Arnesen, 2017, s. 27). Ved å ha en slik internasjonal periode med fokus på rettigheter fremmer de både mangfoldet og inkludering i barnegruppa. Ved å ha fokus på rettigheter lærer barna at vi er alle like verdifulle, vi har alle like rettigheter uansett hvor man kommer fra.

Turid forteller også at de har jobbet en del med inkluderende felleskap i personalgruppa. De har lest ei bok som heter *oppmerksom nærvær*. I boka står det tips til aktiviteter man kan gjøre med barna eller til personalet.

Som Korsvold skriver retter begrepet inkludering seg i større grad mot hvordan selve miljøet eller fellesskapet av barn og voksne i barnehagen fungerer (Korsvold, 2011, s. 13). Ved å planlegge aktiviteter og å ha fokus på inkludering, føler barna trygghet og tilhørighet. Som

Arnesen skriver utgjør inkludering ideer om rettigheter, sosial rettferdighet og solidaritet med hensyn til sårbare og marginaliserte grupper (Arnesen, 2017, s. 20).

Da jeg spurte informantene om hva de legger i begrepet inkluderende felleskap svarte de likt. Turid sier at hun synes det er viktig at alle føler seg som en del av felleskapet, og hun mener det er viktig å hele tiden snakke med barna om det, at alle skal få leke med alle og at det ikke er lov til å utestenge. Olga mener at begrepet inkluderende felleskap handler om at alle skal føle seg som en del av gruppa. Olga forteller i intervjuet at de jobber med å skape et inkluderende felleskap hele tiden. Alle skal leke med alle, de har ikke fokus på at barna ikke har samme språk eller hudfarge. Hun forteller at de ofte snakker om at alle er like mye verd, det har ikke noe å si hvordan man ser ut, hvordan du snakker, om du er liten eller stor osv. Et menneske er et menneske uansett hvordan. Dette gjenspeiler også praksisfortellingen fra tegnesituasjonen om hudfarge som du leste tidligere i oppgaven hvor Olga fremmer mangfoldet og skaper med det et inkluderende felleskap.

Olga forteller at de har mye rollespill og følelsseskolen når de arbeider med å skape et inkluderende felleskap i barnehagen. Dette samsvarer også med barnehagens visjon, som er: Barnehagen skal passe på at alle barna er trygge på seg selv, og de skal være trygge på alle rundt seg. De skal også kjenne at de hører til, de skal alltid ha noen å være sammen med, stole på og snakke med. Barnehagen er en viktig møteplass i et flerkulturelt samfunn og et sentralt middel i norsk innvandringspolitikk. Det er viktig at minoritetsbarn får utvikle sin kultur i barnehagen, at de føler seg trygge samtidig som de blir kjent med norsk språk og kultur og blir en del av det flerkulturelle felleskapet (Aarre & Blom, 2012, s. 150). Som det står i rammeplanen skal barnehagen gi alle barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotypier og rasisme, dette blir gjort når barnehagen jobber med rollespill og følelsseskolen (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 37). Samt at barnehagen fremmer likeverd og likestilling (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12). Dette arbeidet viser også at barnehagen jobber med å bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering som det står i rammeplanen at alle barnehager skal gjøre (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12).

Inkluderende felleskap blir også presentert i rammeplanen, hvor det står at barnehagen skal gi en felles erfaring og synliggjøre verdien av felleskapet, fremme undring over likheter og forskjeller og bidra til at barna føler seg anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes

plass og verdi i felleskapet (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 11-12). Som vist ovenfor er dette noe begge barnehagene arbeider med.

“Å jobbe med felleskapet er en viktig del av barnehagehverdagen, vi snakke ofte med barna om det. Nylig hadde vi bamsen Bjørnis som tema, da fikk ongan med seg bamsen hjem. Sammen med Bjørnis fulgte det med ei bok der ongan skulle skrive, tegne eller legge ved et bilde av nåkka døm hadde gjort sammen med bamsen Bjørnis” (Informant 1 – Turid).

Dette sitatet illustrerer en god fellesskapsopplevelse. Turid beskrev intensjonen og temaet som svært positivt med tanke på synliggjøring, undring og det å skape et fellesskap. Funnene fra intervjuet med Turid gjenspeiles også i Blåbærtua barnehages årsplan. Barnehagens visjon er trygghet, nysgjerrighet og fellesskap. Primærkontaktsystemet blir også presentert i barnehagens årsplan. I barnehagens årsplan er det svært tydelig på viktigheten med trygghet og fellesskap, noe man også ser fra intervjuet. I følge barnehageloven og rammeplanen skal barnehagen ta hensyn til barnas bakgrunn. Alle skal bli møtt med respekt, og barnehagen skal støtte det enkelte barnet ut fra barnets kulturelle og individuelle forutsetninger (Aarre & Blom, 2012, s. 150).

4.3 Trygghet

Turid forteller at de har primærkontaktsystem for å sikre trygghet, tilhørighet og fellesskap, det er en metode å jobbe på slik at de ivaretar enkeltbarnet på en bedre måte. Systemet skaper trygge barn og barna får en følelse av fellesskap.

I dagens samfunn er barnehagen et viktig satsningsområde for integrering og sosialisering. Som Pløger sier er det viktig at barna møter voksne de kan føle seg trygge på og å bli inkludert i barnegruppen (Pløger, 2018).

“Vi jobber med trygghet, tilhørighet og fellesskap hver dag, flere i personalgruppa synes det er utfordringsfullt å jobbe med det fordi den store delen av barnegruppa er fleispråklig. Æ synes det er viktig å få barnet trygt når det kjem som ny i barnehagen” (Informant 2 – Olga).

Før intervjuet nevnte Olga at flere i personalgruppa synes det er utfordrende og vanskelig med det store mangfoldet som er i barnegruppa. Hun forteller at de bruker svært mye tid på å få barnet trygg, med tanke på språk og dårlig kommunikasjon mellom foreldrene. Hun nevnte også at det er ressurskrevende, og at hun skulle ønske de var flere ansatte på avdelingen, helst personale med flerkulturell bakgrunn. Som Nilsen understreker skal alle bli møtt ut fra de behovene for støtte og trygghet som de har. Det fordrer at det er til stede en romlighet og innhold og en kompetanse som gjør det mulig å møte disse behovene (Nilsen, 2017, s. 23). At Olga synes dette er krevende handler om at det er forskjell mellom teori og praksis.

Olgas utspill gjenspeiles i Eplehagens årsplan hvor det står at deres visjon er at de ønsker at barna skal bli trygge på seg selv, og de skal være trygge på alle rundt seg. De skal kjenne at de hører til, de skal alltid ha noen å være sammen med, stole på og snakke med. På denne måten kan vi si at barnehagen er med på å skape en demosbasert politikk, som innebærer at de inkluderer, skaper trygghet og tilhørighet med at alle har tilgang på de samme rettighetene (Winje, 2017, s. 19).

4.4 Foreldresamarbeid og kommunikasjon

I foreldresamarbeid mener Turid det aller viktigste er å lytte og ha respekt for hverandre, hun ønsker å samarbeide med foreldrene slik at de føler at personalet er et positivt bidrag til familien.

Barnehagen der Olga jobber bruker datasystemet Mykid til å kommunisere med foreldrene. Personalet skriver da inn beskjeden på nettbrettet også oversetter datasystemet teksten til det språket foreldrene selv ønsker. Dette er med på å sikre foreldrenes rett til deltakelse og medvirkning igjennom at barnehagen inkluderer og sørger for at foreldre som ikke behersker norsk språk får informasjonen gjennom en alternativ måte (Gjervan, 2006, s. 48). Ingrid Bø hevder at foreldre trenger å ha innflytelse og få støtte i kontakten med barnehagen (Becher, 2006, s. 55). Gjennom å kommunisere på denne måten får foreldrene innflytelse og støtte i kommunikasjon.

Når det kommer nye flerspråklige barn bruker alle i personalet i Eplehagen barnehage hjelpkort til kommunikasjon, det er kort som de voksne har festet på seg, på lappene står det de grunnleggende tingene til et barn. Lei seg, sint, må på do, sulten osv. På baksiden av hvert

kort står det hva kortet beskriver, og foreldrene øver på disse kortene sammen med barnet før de starter i barnehagen. Det står på både tegnspråk, norsk, engelsk og russisk. Dette blir også tydelig beskrevet i barnehagens årsplan. Slik Askland skriver er dette en måte å lytte til barnet på, vi må lytte til alle de uttrykkene barnet kommer med, både verbalt – og ikke verbalt (Askland, 2013, s. 31-32). Dette er også med på å utvikle barnets begrepsforståelse. Sandvik og Spurkland (2009) mener barnet lettere forstår begrepene når de får førstehåndserfaring med dem. Når vi konkretiserer på denne måten bruker vi en språkmetodisk retning som letter kommunikasjonen mellom barnet og personalet, samt at barnet får språkutvikling (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010).

Turid forteller under intervjuet at personalgruppa lærer seg enkle ord og uttrykk på ulike språk:

“Når vi veit at det er ID så har vi jo et begrep som betyr gratulerer fordi det e vanlig at de sei det. Det har vi lært fra ho som e fra Afghanistan i personalgruppa. Og det va en av dæm voksne som jobba her som prøvd å sei det til et foreldre par. Foreldran satt stor pris på det når den ansatte sa gratulerer. Vi gjør sånne ting for å vis at man e interessert i å lær om andre sin kultur og at de skal føl seg verdsatt og anerkjent for den kulturen de kjæm fra” (Informant 1 – Turid).

Dette sitatet fra Turid viser at personalgruppa er med på å skape et inkluderende felleskap i den flerkulturelle barnehagen. I rammeplanen understreker de at personalet i barnehagen skal vise forståelse for barnas morsmål, som gjøres i stor grad i denne situasjonen (KD 2006a:35). Turid er i denne situasjonen med på å knytte språk til barnets identitet og kulturelle tilhørighet (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Denne handlingen er med på å fremme mangfoldet, tilhørighet, identitet, inkludering og anerkjennelse. Denne situasjonen legger også grunnlaget for foreldresamarbeid og god dialog med foreldrene (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 22). Dette gjenspeiles også i utsagnet til Nelson Mandela hvor han mener at dersom man snakker et språk som samtalepartneren forstår, anerkjenner man dem og viser at vi forstår at de har en kultur og en identitet (Salole, 2018, s. 313).

4.5 Språklig mangfold

Olga linker barnesangene de jobber med på avdelingen til de forskjellige språkene som er i barnegruppa. Hun bruker også hjelpemiddelet trollord til begrepsinnlæring. Ved bruk av trollord kan man stille inn sanger, ord og setninger på ulike språk. Det er personalets ansvar å ivareta det språklige mangfoldet som er i barnegruppa (Gjervan, Andersen og Bleka 2006). Måten Olga jobber med språk på bidrar til å gi barnet positiv selvopplevelse og identitetsbekreftelse (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Dette er med på å skape et inkluderende felleskap og får barnehagen til å bli mer åpen for forskjellighet (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010).

Eplehagen barnehage har en begrepsplan de skal igjennom, dette er ord barna skal lære seg i løpet av årene i barnehagen. Olga skriver opp tre – fire begreper som passer til temaet de jobber med på avdelingens månedsplan. Hun skriver først ordene på norsk, deretter på de ulike språkene som barnegruppa representerer. Siden det er flere mennesker på jorda som er flerspråklige enn enspråklige (Høigård, 2013, s.195), er det viktig å se på flerspråklighet er en ressurs (NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Dette understreker også at barnehagen har en flerkulturell pedagogikk, de tar barnas språklige, kulturelle og religiøse bakgrunn som danner med utgangspunkt i barnehagens pedagogiske innhold, arbeidsmetoder og organisering (Gjervan, Andersen & Bleka, 2014, s. 147). Dette er også en arbeidsmetode for å skape et inkluderende felleskap både for barna og foreldrene.

I begge årsplanene står det tydelig hvordan barnehagene arbeider for å fremme barnets språk. Eplehagen barnehage skriver at de har språk i fokus. Siden de er en minoritetsspråklig barnehage opplever de ofte barn som trenger ekstra språkstøtte. Tilbudet til språkstøtte omfatter språkstimulering i formelle og uformelle læringssituasjoner og gjennomføres av personalet på avdelingen. Videre i barnehagens årsplan står det at de har språkgrupper, disse gruppene sikrer et systematisk arbeid med språkstimulering for de barna som trenger det. I gruppene jobber Eplehagen barnehagen med begreper, konkretisering og visualisering. Barnehagen har også ramset opp sju punkter i årsplanen over hva ekstra språkstimulering kan bidra med.

Som Palsdottir understreker lærer barn språk aktivt i samspill med omgivelsene, ved å høre og snakke med en mer språklig kompetent person (Palsdottir, 2008, s. 43). Slike språkgrupper og

språkstimulering er med på å utvikle språkferdighetene til et barn. Barnehagen benytter seg også av en språkmetodisk retning i slike situasjoner. De "flytter verden inn i klasserommet" slik at barna lettere skal forstå begrepene og få førstehåndserfaring med dem. Barna forstår og lærer best når ord settes inn og oppleves i en sammenheng (Ibid: 73)(NAFO & Kunnskapsdepartementet, 2010). Å ha fokus på språk i formelle og uformelle læringssituasjoner, samt språkgrupper er med på å skape et inkluderende felleskap i den flerkulturelle barnehagen.

5. Konklusjon i lys av problemstillingen "Hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage?"

I søket etter svar på problemstillingen "hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage", skal jeg i denne delen av oppgaven belyse Turid og Olgas perspektiver, tanker og praksiser fra funnene i intervjuet og dokumentanalysen og forsøke å samle trådene og se sammenhenger.

En rød tråd gjennom oppgaven er at begge barnehagene arbeider i stor grad med å skape et inkluderende felleskap. Dette gjør de ved å synliggjøre barnets kultur, ha samtaler om at vi er forskjellige og at vi kommer fra ulike steder i verden. Som Turid sier ønsker de at barna skal bli interesserte i å lære om andre sin kultur. Lære at vi er like verdifulle og at alle er en del av fellesskapet. Olga linker barnehagene de jobber med på avdelingen til de forskjellige språkene som er i barnegruppa. Dette er imidlertid en arbeidsmetode å fremme identitet og mangfoldet i barnegruppa på. Det er nemlig ikke snakk om at barnet må velge det ene eller det andre, men å kunne være begge deler og ha flere identiteter og muligheten til å kunne definere seg selv (Gjervan, Andersen & Bleka, 2014, s. 139).

Fellestrekkene i begge barnehagene er at de arbeider for å skape et inkluderende felleskap ved å ha en periode i løpet av høsten hvor de snakker om de ulike landene som blir representert i barnegruppa, samt at de viser bilder som representerer landene. Blåbærtua barnehage kaller denne perioden for en "internasjonal periode", mens Eplehagen barnehage kaller denne perioden for "Meg selv". Begge barnehagene fremhever at de er flerkulturell fordi de har en flerkulturell praksis og teori (Spernes & Hatlem, 2013, s. 67). Det som er en rød tråd gjennom hele oppgaven er at barnehagene skaper et inkluderende felleskap ved å ha en flerkulturell

praksis og teori i løpet av hele barnehageåret.

Som nevnt tidligere i oppgaven bruker personalet i Eplehagen barnehagen hjelpekort som de har på seg. Dette er et verktøy for å bruke i den første kommunikasjonen mellom barn og voksne, og som er med på å skape et inkluderende felleskap i den flerkulturelle barnehagen. Måten Eplehagen barnehage kommuniserer med nye barn på i hverdagen er også med på å skape et mer språklig og kulturelt samfunn (Sand, 2016, s. 46). Antropologen Thomas Hylland Eriksen hevder at kultur er det som gjør kommunikasjon mulig (Eriksen, 2014, s. 48). Personalgruppa i Blåbærtua barnehage lærer seg enkle ord og uttrykk på barnets morsmål for å anerkjenne foreldre/barnet i ulike markeringer. Denne måten å jobbe på fremmer mangfoldet og skaper et inkluderende felleskap i barnehagen, og svarer på problemstillingen min "hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage.

Praksisfortellingen fra tegnesituasjonen om hudfarge mellom barnet og Olga viser at barnehagen jobber med inkludering og synliggjøring av mangfold, som fører til at de skaper et inkluderende felleskap i den flerkulturelle barnehagen. Måten Olga håndterer situasjonen på er en inkluderende tankegang. Hun bevisstgjør barnet og fremhever at alle hudfargene er like mye verd. Som det står i rammeplanen skal barnehagen bygge sin virksomhet om likeverd og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 12).

Et fellestrekk fra årsplanene er at begge barnehagene har et stort fokus på å fremme mangfoldet som er i barnegruppa, som er med på å skape et inkluderende felleskap. I begge årsplanene står det at de har visjoner som omhandler å få barnet trygg, nysgjerrig og skape et inkluderende felleskap. Gjennom å lese barnehagenes årsplan kommer det tydelig frem hvordan de arbeider for å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage.

I starten av intervjuet da jeg fortalte informanten Olga om tema og problemstilling uttrykte hun at dette er et svært krevende, vanskelig og ressurskrevende tema. Hun bruker mye tid og energi på å planlegge og gjennomføre aktiviteter slik at det er tilpasset barnegruppas store mangfold. Hun og personalgruppa jobber stadig med å finne arbeidsmetoder som passer både dem og barna. Hun forteller under intervjuet at de nå bruker hjelpemidler som blant annet språkgrupper, begrepskort, trollord og prosjektet "meg selv" for å skape et inkluderende

felleskap i den flerkulturelle barnehagen. Disse hjelpemidlene fører til nye arbeidsmetoder, læring og utvikling for barna. De blir kjent med de ulike landene og tradisjoner samt at de skaper et inkluderende felleskap i barnegruppa. Dette er også en rød tråd igjennom hele oppgaven, begge barnehagene bruker ulike og varierende verktøy og metoder for å skape et inkluderende felleskap. Når man skal tenke på økonomi koster det mer å jobbe med inkludering når det er så stort mangfold i barnehagen. Det er ikke bare en bevisstgjøringsprosess, men også en samfunnsprosess. Det er derfor viktig at vi gir støtte og ressurser til inkludering i barnehagen.

Den store utfordringen med å skape et inkluderende felleskap er at det kreves ressurser og planlegging, det er tidskrevende og krever at personalet har kompetanse på dette området. Jeg har en oppfatning av at både Turid og Olga bruker kreative og varierte metoder for å skape et inkluderende felleskap. Dersom de ikke hadde brukt metodene som de bruker har de ikke skapt et inkluderende felleskap på samme måte som de gjør i dag. Ved å skape et inkluderende felleskap fremhever man også mangfoldet som er i samfunnet, dersom det ikke blir gjort oppstår det en skillelinje mellom «oss» og «dem» (Winje, 2017, s. 19), som eksempel kan føre til mobbing, ekskludering og diskriminering. Winjes uttalelse viser at personalet og barnehagens ledelse skaper et inkluderende felleskap for alle og at de har fokus på å fremheve mangfoldet som er i dagens samfunn. Gjervan fremhever i Temaheftet at dersom barnehagens ledelse og personalgruppen har et ressursorientert tilnærming til mangfoldet kan dette bidra til inkludering og forebygge diskriminering mellom barna. Den flerkulturelle barnehagen kan da bli til et felleskap der alle er inkludert (Gjervan, 2006, s. 19).

6. Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg gjennom en kvalitativ studie fått innsyn i hvordan to pedagogiske ledere arbeider med inkludering i en flerkulturell barnehage. Fellestrekkene er at begge barnehagene arbeider mye med inkludering og de bruker varierte og kreative metoder for å skape et inkluderende felleskap i barnehagen. Forskjellene er nesten ikke merkbare. I forhold til problemstillingen min "hvordan arbeider to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage", er den største forskjellen at Eplehagen barnehage bruker begrepskort i inkluderingsprosessen sammen med barna. At forskjellene ikke er store på hvordan barnehagene jobber med inkludering, viser at barnehagene jobber

like mye med inkludering både i en storby og på kysten. Begge barnehagene har et stort fokus på å fremme mangfoldet i barnegruppa samt å skape et inkluderende felleskap.

I løpet av denne prosessen har jeg tilegnet meg masse ny kunnskap om dette temaet som jeg kommer til å ta med meg inn i arbeidet som barnehagelærer. Jeg har blitt oppmerksom på nye arbeidsmetoder for å jobbe med å skape et inkluderende felleskap, som jeg definitivt vil introdusere til mine fremtidige kollegaer. Dette har vært en svært spennende og lærerik periode, og noe jeg gjerne ville ha forsket mere på.

7. Referanseliste

- Aarre, T. & Blom, K. (2012). *Samfunnet i barnehagen og barnehagen i samfunnet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Arnesen, A.L. (red.) (2017). *Inkludering, perspektiver i barnehagefaglige praksiser*. (2. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Askland, L. (2013). *Kontakt med barn. Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Becher, A.A. (2006). *Flerstemmig mangfold: Samarbeid med minoritetsforeldre*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (5. Utgave, 5. opplag). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Eriksen, T.H. (red.) (2014). *Flerkulturell forståelse*. (2. Utgave, 7. Opplag). Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjervan, M. (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra:
https://www.udir.no/Upload/barnehage/Pedagogikk/Temahefter/temahefte_om_spraklig_og_kulturelt_mangfold.pdf?epslanguage=no
- Gjervan, M., Andersen, C.E. & Bleka, M. (2014). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. (2. Utgave, 3. Opplag). Oslo: Cappelen damm AS.
- Glaser, V., Størksen, I. & Drugli, M.B. (red.) (2018). *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. (2. Utgave, 1. Opplag). Bergen: Fagbokforlaget.
- Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kibsgaard, S. & Husby, O. (2014). *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn*. (3.

Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Korsvold, T. (red.) (2011). *Barndom – barnehage – inkludering*. Bergen: Fagbokforlaget.

Larsen, A.K. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.

NAFO og Kunnskapsdepartementet. (2010). *Ressurshefte for flerspråklig arbeid i barnehagen*. Oslo: NAFO og Kunnskapsdepartementet. Hentet fra URL: http://nafo.hioa.no/wp-content/uploads/2013/10/NAFO_Ressurshefte_Barnehageansatte_1-korr.pdf

Nilsen, Sven. (2017). *Inkludering og mangfold – sett i spesialpedagogisk perspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget.

Palsdottir. (2008). *Språkglede i barnehagen. Lek med språk, tekst og kommunikasjon*. (1.utg.). Oslo: Kommuneforlaget AS

Personopplysningsloven. (2000). Lov om behandling av personopplysninger hefte 8 Vedtektsdato: 0101.2001. Hentet fra URL: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-04-14-31>

Pløger, X. (2018). *Flere minoritetsspråklige barn i barnehagen*. Hentet fra URL: <http://nafo.hioa.no/flere-minoritetsspraklige-barn-i-barnehagen/>

Postholm, M.B. (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. (2. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2018). Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Salole, Lill. (2018). *Identitet og tilhørighet. Om ressurser og dilemmaer i en krysskulturell oppvekst*. (2. Utgave, 1. Opplag). Oslo: Gyldendal akademisk.

Sand, S. (2016). *Ulikhet og felleskap. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. (2.utg.).

Vallset: Oplandske bokforlag AS.

Sander, K. (2017). *Dybdeintervju – enkelt intervju*. Hentet fra URL:

<https://estudie.no/dybdeintervju-enkelt-intervju/>

Spernes, K. & Hatlem, M. (2013). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse. Teoretiske og praktiske perspektiver*. (1. Opplag). Oslo: Gyldendal akademisk

Thagaard, T. (2016). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. (3. Opplag). Bergen: Fagbokforlaget.

Winje, G. (red.) (2017). *Grunnleggende felles verdier? Menneskerettigheter og religionspluralisme i skolen*. Oslo: Cappelen Damm

8. Vedlegg

8.1 Samtykkeskjema

Samtykkeskjema

“Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt til bacheloroppgave – intervju”

Jeg er en barnehagelærerstudent på 21 år som går fordypningen “arbeid med barn i et internasjonalt perspektiv”. Jeg skal nå skrive bachelor om hvordan to ulike barnehager jobber med å skape et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage. Jeg skal intervju to informanter om hvordan barnehagen jobber med inkludering. I intervjuguiden har jeg tatt utgangspunkt i barnehagens årsplan og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Varighet på intervjuet er ca. 60 minutter.

Jeg blir å ta lydopptak av intervjuet som jeg skal transkribere snarest. Alt av materialet vil bli behandlet fortrolig og skrevet ut i anonymisert form og slettet. Det er kun jeg som har tilgang på materialet i prosessen. Det er frivillig deltagelse og informanten kan trekke seg når som helst uten å oppgi grunn, alt av data og materialet vil da bli slettet.

Mine veiledere:

Marianne Schram msc@dmmh.no

Gry Mette D. Haugen gmdh@dmmh.no

Ved spørsmål eller annet, ta kontakt.

Med vennlig hilsen Tonje Sandvik Tlf. 47657253 epost: Tonje-sandvik@hotmail.com

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta i intervju.

.....
Sted/ dato

.....
Underskrift

8.2 Intervjuguide 1 – Blåbærtua barnehage

Intervjuguide – Pedagogisk leder

Tema: Inkludering i en flerkulturell barnehage.

Problemstillingen: "Hvordan jobber to ulike barnehager med å skape et inkluderende felleskap i en flerkulturell barnehage?"

Jeg skal starte intervjuet med å få informanten til å presentere seg selv, utdanning, erfaringer, barnegruppa og personalgruppa. Hvor mange barn er det på avdelingen? Har informanten erfaringer med å møte flerspråklige barn? Har de flerspråklige ansatte? Er det noen som behersker noen av morsmålene barna i gruppen har?

Inkludering

1. Det står skrevet i rammeplanen at barnehagen skal møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet. Hvordan jobber dere med dette i barnehagen?
2. Det står i deres årsplan at dere skal skape et felleskap der de får oppleve å bli inkludert og å kunne inkludere andre. Hvordan jobber dere for å skape et inkluderende felleskap i barnehagen? Gjerne kom med eksempel og begrunnelse for hva dere gjør.
3. Tilrettelagte aktiviteter? Inkludering i lek?
4. Hva legger dere i et inkluderende felleskap?
5. Hva mener dere er viktig den første tiden i barnehagen?
6. Hva gjør dere for at barnet skal oppleve trygghet og tilhørighet?
Tar de i bruk ord, sanger og lignende på barnets morsmål? Gjerne kom med eksempel.
7. Er dere opptatte av å synliggjøre barns kultur og identitet i barnehagen? Hvordan jobber dere mot dette, og hvorfor? Hvordan gjør dere det?

Kultur

8. Hva legger du i begrepet kulturelt mangfold?
9. Hvordan jobber dere for å fremme likeverd og likestilling?

10. Det står i årsplanen deres at dere ønsker at barna skal være trygge nok til å være nysgjerrige på livet rundt seg og finne sin plass i det store felleskapet. Hvordan tilrettelegger dere for det i barnehagen?
11. Hva gjør dere for å skape tilhørighet og felleskap i barnegruppa?
12. Under punktet oppmerksomt nærvær i barnehagens årsplan står det; "Vi reflekterer over vår rolle i samspill med barn, om hvordan vi kommuniser og hvordan vi kan bidra til å styrke følelsen av tilhørighet og fellesskap". Hva handler det om?
13. Det står også i årsplanen at barnehagen er en god arena for å utvikle forståelse og for å få erfaringer med et demokrati og et felleskap som er berikende og utviklende. Hvordan tilrettelegger dere for dette i barnehagen? Forklar og gi eksempler.
14. Hva vektlegger du som viktig i foreldresamarbeid?

8.3 Intervjuguide 2 – Eplehagen barnehage

Intervjuguide – Pedagogisk leder

Tema: Inkludering i en flerkulturell barnehage.

Problemstillingen: "Hvordan jobber to ulike barnehager med å skape et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage?"

Jeg skal starte intervjuet med å få informanten til å presentere seg selv, utdanning, erfaringer, barnegruppa og personalgruppa. Hvor mange barn er det på avdelingen? Har informanten erfaringer med å møte flerspråklige barn? Har de flerspråklige ansatte? Er det noen som behersker noen av morsmålene barna i gruppen har?

Inkludering

1. Det står skrevet i rammeplanen at barnehagen skal møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet. Hvordan jobber dere med dette i barnehagen?
2. Hva legger dere i et inkluderende fellesskap?
3. Tilrettelagte aktiviteter? Lek?

4. Hvordan jobber dere for å skape et inkluderende felleskap i barnehagen? Gjerne gi eksempler og begrunnelser på hva dere gjør.
5. Hva mener dere er viktig den første tiden i barnehagen?
6. Er dere opptatte av å synliggjøre barns kultur og identitet i barnehagen? Hvordan gjør dere dette, og hvorfor?
7. Hva gjør dere for at barnet skal oppleve trygghet og tilhørighet?
Tar de i bruk ord, sanger og lignende på barnets morsmål?

Kultur

8. Hva legger du i begrepet kulturelt mangfold?
9. Hvordan jobber dere for å fremme likeverd og likestilling?
10. Dere skriver i årsplanen at dere gir barna tilbud om språkstøtte som omfatter språkstimulering i formelle og uformelle læringssituasjoner. Hva menes med det? Kan du fortelle mer?
11. Dere skriver om begrepsforståelse i årsplanen. Hvordan tilrettelegger dere for det i barnehagen?
12. Hva gjør dere for å skape tilhørighet og felleskap i barnehagen?
13. Det står i deres årsplan at det er viktig at alle barna kjenner sin bakgrunn, er stolt over hvem de er og hvor de kommer fra. Hvordan jobber dere med dette i barnehagen?
14. Hvordan jobber dere for at barna får oppleve glede stolthet over egen kulturell tilhørighet?
15. Dere skriver i årsplanen at dere ønsker å snakke med barna om de ulike tradisjonene og kulturene de har hjemme. Fortell litt mer om det..